

DURUP KIRKEGÅRD
UDVIKLINGSPLAN - APRIL 2016

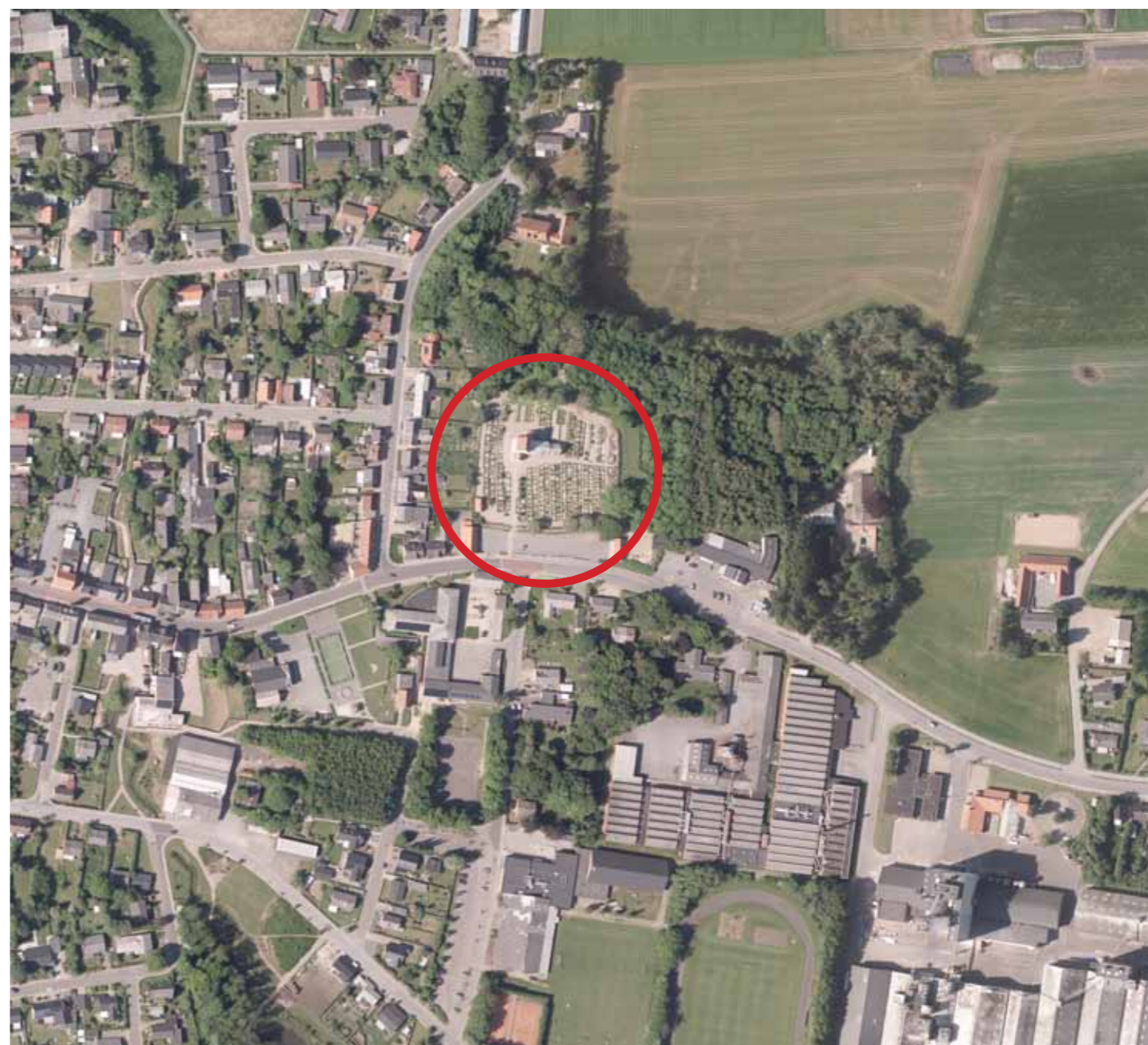
Durup Sogns Menighedsråd v/
Kirkeværge Svend Olaf Haug

Mail: haug.durup@gmail.com

Udvalg:
Svend Olaf Haug, kirkeværge
Karen Marie Thorhauge, formand
Dorthe Pedersen, medlem
Birgit Heimann, graver
Poul Verner Pedersen, gravermedhjælp
Nikolaj Frøkjær-Jensen, sognepræst

Rådgiver:
Mette Fauerskov
Møller & Fauerskov Landskabsarkitekter
Sct. Pauls Kirkeplads 9B
8000 Århus C

86 12 16 66 - 22 25 86 67
Mail: mf@mflandskab.dk

DDO, © COWI

Forord

Durup Menighedsråd har udarbejdet denne udviklingsplan, der skal danne grundlag for nuværende og kommende menighedsråds arbejde med udvikling og tilpasning af kirkegården.

Menighedsrådets udgangspunkt har været et ønske om at tilpasse antallet af gravsteder og gravstedstyper til det aktuelle og fremtidige behov i sognet. Endvidere er det menighedsrådets ønske at forbedre og justere en række andre forhold.

Justering og omlægninger af vore kirkegårde har - generelt set - til formål at tilpasse kirkegården til de aktuelle behov, eksempelvis i forhold til antallet af gravsteder, udvalget af gravstedstyper, tilgængelighed for handicappede, arbejdsmiljø mm. I takt med at befolkningsgrundlaget ændres, og samfundet i det hele taget udvikler sig, ændrer behovene sig, og kirkegårdene må derfor nødvendigvis udvikles. Samtidig indeholder kirkegårdene værdier af kulturel, historisk og lokal betydning, som der skal værnes om.

Udviklingsplanen er vedtaget af Menighedsrådet. Det er tanken, at planen (ligesom f.eks. en Kommuneplan) skal tages op til revision og fornyet overvejelse efter f.eks. 8 år, således at der til stadighed foreligger et aktuel plan.

DDO, © COWI

Kirkegårdskort

Grundlag for udviklingsplanen er en ny landinspektøropmåling. Kirkegårdskortet er forsynet med numre på alle gravpladser, og anvendes sammen med kirkegårdens protokol.

Kirkegårdskortet opdateres jævnligt, f.eks. hvert tredje år, således at der til enhver tid findes kort, der præcist viser beliggenheden af de aktuelle gravpladser, stier, beplantning mm. Kirkegårdskortet foreligger digitalt og med terrænkoter. Kortet er derfor også anvendeligt som projekteringsgrundlag i forbindelse med eventuelle fremtidige ændringer på kirkegården.

Karakteristik

Durup kirke og kirkegård har tidligere haft en landlig beliggenhed uden bebyggelser omkring, men ligger i dag centralt i byen ud til hovedgaden og samtidig fremstår den med en beskyttet beliggenhed, der skyldes den karaktergivende skovbeplantning, der danner ryg mod nord og øst.

Kirkegården er gennemreguleret med traditionelle gravsteder i dobbelte gravroder, der i den sydlige og vestlige del fremstår med et ensartet og frodigt udtryk. I den nordlige del, der fremstår usammenhængende med forskellige, nye gravstedstyper og rækker af traditionelle gravsteder uden forhække, savnes der frodighed. Flere steder er der store grusbelagte arealer, der giver et goldt indtryk.

Som helhed er der en rolig og god stemning på den velplejede kirkegård, der dog også er præget af mange ledige gravsteder.

Kirken har en central beliggenhed i byen. Skovbeplantning danner ryg for anlægget

Behovsvurdering

Der er gennemført en beregning af det forventede behov for gravpladser i Durup Sogn. Beregningen af behovet bygger bl.a. på følgende forudsætninger:

Befolkningstal i Durup 01.01.2023:	850 indbyggere
Forventet gennemsnitligt antal begravelser:	17 pr. år
Kistebegravelser	47 %
Urnenedsættelser (kendte)	44 %
Urnenedsættelser (anonyme)	9 %

Da beregningen af behovet for gravpladser er statistisk, vil den eksakte talstørrelse afvige fra det beregnede behov. Beregningens usikkerhed forstærkes bl.a. af, at talstørrelserne er meget små. De vurderinger, der ligger til grund for beregningen er alle "på den sikre side". Beregningens resultat ses i skemaet.

Ved at sammenholde antallet af eksisterende gravpladser med det beregnede behov i fremtiden ses det, at der vil blive behov for godt halvdelen af det nuværende antal kistegravpladser og lidt flere urnegravsteder. I dag er ca 20% af gravpladserne ledige. Trods usikkerhederne viser opgørelsen, at der er en betydelig overkapacitet af gravsteder på kirkegården.

Det ændrede behov skyldes dels et faldende befolkningstal, ændrede begravelsesskikke, samt at gravsteder opretholdes i kortere tid end tidligere.

Fredninger omkring Durup Kirke, angivet med blå skravering

Bevaringsværdige "gravmindetræer"

	Beregnet behov	Antal i dag ialt	Antal i dag efter type
Kistegravpladser (med plads til én kiste)*	385	624	
Individuelle			612
Plade i grus			12
Urnegravsteder (Med plads til 2-4 urner)	90	75	
Individuelle			45
Plade i grus			30
Kendte, ialt	475	699	
Anonyme urnegravpladser	15	52	

Bevaringsværdier

Historisk

Durup Kirke er opført i romansk tid. Kirkegården har sandsynligvis sin oprindelige udstrækning. Kirkegårdens gravsteder er blevet reguleret til to rækker grave skiftevis med en gang før 1926, hvilket er meget tidligt, da de fleste andre kirkegårde først er blevet færdigreguleret i 1950'erne eller senere.

Bevaringsværdier

Kirkegårdens primære bevaringsværdier knytter sig til:

- Beliggenheden, dvs. kirkens synlighed set fra byen.
- Helheden og anlæggets historie. Konkret, at kirkegården har sin oprindelige udstrækning.
- Diger.
- Gravstedsstrukturen fra før 1926.
- De karaktergivende løvtræer på kirkegården.
- Gravsteder med bevaringsværdige gravminder.
- Bevaringsværdige gravminder.
- Frodigheden, herunder skoven mod nord og øst samt gravstedshækkene.

Gamle gravminder

Museet har i år udpeget 39 gravminder som bevaringsværdige. Heraf står de 15 gravminder på gravsteder, mens resten enten står frit på kirkegården eller er placeret ved østdiget. Gravsteder med bevaringsværdige gravminder fremgår af planen på side 9.

Fredninger

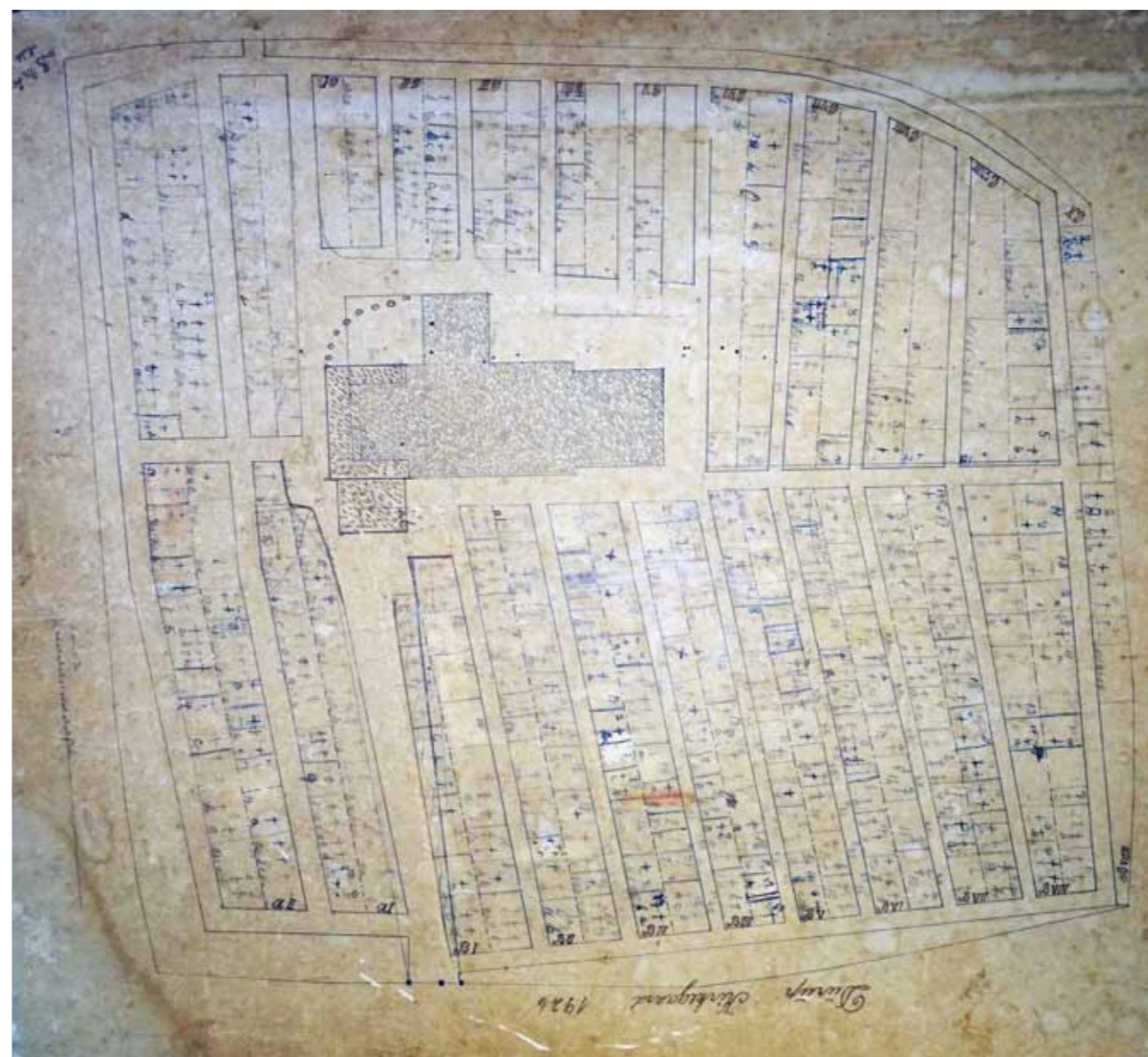
Der er fredninger af mindre arealer mod vest og syd.

Bevaringsværdige gravminder.

Til venstre et kort fra 1842-99, til højre et kort fra 1928-40. Kirkegårdens oprindelige frie beliggenhed før stationsbyens udvikling ses på det ældste kort

Kirkegårdskort fra 1926. Kirkegården er reguleret meget tidligt. Strukturelt er der næsten ikke sket ændringer i 90 år.

Den sydlige del

Den østlige del af kirkegården. Der savnes højere beplantning på gravstederne

Den sydlige del af kirkegården fremstår frodig, men lidt ensartet

Kirkegården i dag

Generelt

Menighedsrådet finder, at der er behov for at tilpasse kirkegården til det aktuelle behov samt en strategi for kirkegårdens udvikling på længere sigt. Der er endvidere behov for, at urnegravsteder integreres bedre, og at nye urnegravsteder etableres efter en langsigtet plan. Det overvejes, om der er behov for at kunne tilbyde flere gravstedstyper. Endelig er der behov for en række konkrete, funktionelle og æstetiske forbedringer.

Anvendelse

Området yderst langs vestdiget er mindre attraktivt, mens resten af kirkegården opfattes som lige attraktiv, når der skal vælges gravsted.

Kirkegårdens indgang og hovedsti

Indgangen i syddiget består af murede piller med en jernlåge. Fra lågen og frem til våbenhuset er der en meget bred og gold grussti hvori der indgår en smal, betonstensbelagt sti, hvis kvalitet ikke harmonerer med kirkebygningen. I udviklingsplanen skal indgå en mere harmonisk adgangssituation, der som i dag også er anvendelig til biler (se foto side 10).

Kirkegårdens afgrænsning

Kirkegården er til alle sider afgrænset af dobbelte, stablede kampestensdiger i varierende højde og bredde. Dige-kronerne er dækket af en græs- og urtevegetation, der slås et par gange årligt, hvilket harmonerer fint med det gamle diges udtryk. Generelt er digerne i mindre god eller dårlig stand. Syddigets østlige del er ustabil, den udvendige side er stærkt sammenfalden, og en snarlig restaurering er ønskelig.

Skråningen langs indersiden af norddiget fremstår uklar med gamle træstubbe og forskellig plantevækst.

Gravstedsstruktur

Kirkegårdens gravstedsstruktur fra før 1926 er stadig fuldt ud aflæselig. Med undtagelse af området nærmest kirken og omkring graverbygningen i det sydvestlige hjørne, fremstår den sydlige og vestlige del stadig med lange rækker af individuelle kistegravsteder. I den nordlige og nordøstlige del kan strukturen stadig ses, men her er etableret forskellige nye gravstedstyper, og området fremstår mere goldt og uden sammenhængskraft.

Traditionelle gravsteder

Det er en betydningsfuld kvalitet, at gravstederne i den sydlige og vestlige del af kirkegården er omgivet af hække på alle sider, som der er kulturhistorisk tradition for. Hækkene er af thuja, de er overalt frodige og tætte, de har mestendels en god højde på 40-50 cm, og

Den vestlige del af kirkegården. Her et eksempel på en meget smal sti

Bred grussti langs vestrødet. Der savnes en rumlig afgrænsning

Adgangsstien er meget bred og betonbelægningen harmonerer ikke med kirkebygningens kvalitet. Ved graverbygningen er der et unødigt stort grusareal

de er betydningsfulde for frodigheden og for opfattelsen af gravstedsstrukturens helhed.

I den nordøstlige del er forhækkene ved de traditionelle gravsteder erstattet af forskellige typer af kantningssten, hvilket giver uro og manglende frodighed.

Gravpladserne er tilstrækkeligt brede og lange. Forhække fjernes i forbindelse med begravelser, men kisterne ligger under selve gravstederne. Der er således ikke behov for at ændre gravpladsernes størrelse.

Der er relativt få høje planter på gravstederne, hvilket betyder, at områderne med traditionelle gravsteder fremstår ret ensartede og næsten uden identitetsgivende pejlemærker.

Menighedsrådet ønsker at etablere opholdsmuligheder på kirkegården samt pauser i den meget tætte gravstedsstruktur.

Nyere gravstedstyper

Nord for kirken findes 3 rækker med urnegravsteder. I de to rækker er der mellemhække, mens det i den tredje række er stankanter, der adskiller gravstederne. Alle rækkerne forekommer meget kompakte, idet gravstederne er relativt smalle og rækkerne er lange. Den række, hvor der ikke er mellemhække, har et stift og goldt udtryk.

Endvidere er 3 tidligere gravstedsrækker omlagt med henholdsvis kiste- og urnegravsteder med liggende gravminder, der ligger i grus. Områderne savner frodighed, identitet og karakter. Endelig er der et hækkafgrænset, græsklædt felt med anonyme urnegrave, der fremstår harmonisk.

Enkelt og harmonisk område med anonyme urnegravsteder

Skov- og park-området mod nord og vest danner en markant ramme om kirkegården

Urnegravsteder ligger i lange, ubrudte rækker. Hvor der ikke er mellemhække har rækken et uroligt udtryk

Gravsteder med liggende gravminder i grus har et koldt og stenet udtryk

Skråningen langs inderside af norddiget fremstår uafklaret

Området nord for kirken fremstår usammenhængende og med mange forskellige overflader og gravstedstyper

Meget grus omkring kirkebygningen

Trin ved kirkedøren

Præstelåge og fin sti til præstegården

Terrænniveau ligger under sokkelsten omkring kirken

Træer

De store træer langs nord- øst- og syddigerne er overordentlig værdifulde for oplevelsen af kirkegårdens rum og for frodigheden og årstidsvariationen. Inde på kirkegården findes ingen karakterfulde løvtræer. I udviklingsplanen skal indgå overvejelser om at supplere træbestanden, så den sikres for fremtiden.

Omkring kirken

Omkring hele kirken er der unødigt store områder med perlestensbelægning. Belægningen går helt ind til kirkens sokkel.

Bilers adgang til kirken

Der er fortsat behov for, at biler kan køre frem til kirken. Endvidere er der behov for parkeringsmulighed for handicapbil og blomsterleverandører mv, samt en belægning indenfor lågen, som rustvognen kan parkere på.

Stier, tilgængelighed og belægninger

Stierne mellem de traditionelle gravroder er relativt smalle. Visse steder er den frie gangbredde kun 90 cm. De smalle stier er uhenigtsmæssige både for graveren og i forbindelse med indbæring af kister. Dette forhold forværres af, at gravstedsrækkerne er meget lange. Menighedsrådet ønsker, at den frie gangbredde øges til min 120 cm, dog er det kun stier, der er smallere end 110 cm, der ønskes ændret.

Flere steder er stierne belagt med et ret tykt lag perlesten, og der er et enkelt trin ved kirkedøren. Tilgængeligheden til kirken og på kirkegården er derfor ikke optimal.

Stier langs digerne er bredere end nødvendigt for færdselen.

Der er ønske om at omlægge hovedstien, så den i udtryk og kvalitet i højere grad harmonerer med kirkebygningen.

Belysning

Der er ønske om en smukkere belysning af hovedstien.

Gamle gravminder

Når et gravsted bliver nedlagt, fjernes gravmindet fra kirkegården.

Målsætning

Som udgangspunkt for udviklingsplanen er der formuleret følgende mål for kirkegården:

- Antallet af gravpladser og udbuddet af gravstedstyper skal til stadighed tilpasses det aktuelle behov
- Kirkegårdens kulturhistoriske træk skal bevares
- Kirkegårdens bevaringsværdier skal fastholdes
- Kirkegården skal have en høj grad af frodighed
- Kirkegårdens rumlige forhold skal styrkes ved plantning af flere randtræer
- Kirkegårdens bestand af store træer skal sikres for fremtiden, og der skal til stadighed være såvel store som mindre, løvfældende træer
- Der skal være gravstedshække på alle fire sider af individuelle kistegravsteder. Hækkene skal være min 40 cm høje
- Bevaringsværdige gravminder skal indgå naturligt
- Kirkegården skal som helhed fremstå med et karakterfuldt, harmonisk og stemningsfyldt udtryk
- Ledige gravsteder skal være beplantede

Den udvendige side af syddiget trænger til snarlig restaurering

De store træer er overordentligt værdifulde. Grusstier langs digerne er unødigt brede

	I udviklingsplanen	Heraf kistepladser	Heraf urnegravsteder
Gravstedstype			
Traditionelle kistegravpladser	301	301	
Små individuelle gravsteder/ små gravsteder i fælles anlæg (1 kiste el. 2urner pr. plads)	109	ca 55	ca 54
Gravsteder med liggende plade i græs	62 felter, heraf bruges 50	ca 10	ca 30
Kendte ialt i udviklingsplanen		366	84
Beregnet behov		385	90

Udviklingsplanernes indhold af gravsteder fordelt efter gravstedstyper

Inspiration til små individuelle gravsteder afgrænset af lave hække. Karaktergivende træer af hvidtjorn danner tag. Nivå Kirkegård

Udviklingsplan

Helheden

Udviklingsplanen tilpasser antallet af gravpladser og gravstedstyper, så det svarer til det beregnede behov. Hovedidéen er enkel, idet den centrale del fastholdes med traditionelle gravsteder og grusstier, mens en bred zone langs digerne får parkkarakter med nyere gravstedstyper. Planen viderefører den udvikling, der er i gang, idet områderne syd og nærmest kirken mod vest og øst fastholdes med individuelle gravsteder i den gamle struktur, mens de nye gravstedstyper dels placeres nord for kirken som i dag og dels i kirkegårdens østlige del. De nye gravstedstyper etableres i en samlet flade af græs og får derved sammenhæng med brede græsbarer langs digerne mod syd og vest.

En anden hovedidé er at styrke kirkegårdens frodighed. Dette opnås ved at etablere græs omkring kirken og generelt at reducere de belagte arealer. Kirkegårdens dynamik styrkes ved at supplere randtræerne og ved at plante mindre, løvfældende træer.

Afsætning af de fremtidige gravpladser er vist på planen side 25.

Antal gravsteder

Idet gravspladsbehovet muligvis på længere sigt vil falde yderligere, bør de gravsteder, der ligger nærmest kirken, primært anvises. Endvidere bør der løbende holdes øje med udviklingen i antallet af aktive gravsteder, således at de yderste gravsteder kan lukkes for ny ibrugtagning hvis behovet falder. Herved sikres det, at det aktive gravstedsområde til stadighed holdes samlet i de historisk set mest attraktive områder omkring kirken, og at mest muligt af den gamle gravstedsstruktur til stadighed holdes aktiv.

Nye gravstedstyper

Det parkprægede område med nye gravstedstyper får en sin egen identitet med karaktergivende, 4-6 meter høje træer og en enkel og sammenhængende gravstedsstruktur. Området disponeres med større, hækafgrænsede felter vekslende mellem korte gravstedsrækker, der ligger forskudt i græsfladen.

Det eksisterende område med anonyme gravsteder udgør ét af de større felter. De tre nye, større felter anvendes til gravsteder med liggende gravminder i græs i et fleksibelt system. (se side 24). Felterne afgrænses af takshække for at opnå sammenhæng i stukturen og for at skabe rum omkring de enkelte områder.

De nye gravstedsrækker placeres nord-syd-gående, så de følger sig naturligt til de eksisterende gravsteder, der bliver liggende i en lang årrække. Gravstederne er placeret, så de flest mulige kan anvendes til både urner og kister for at opnå størst mulig fleksibilitet i forhold til valg af begravelsesform, og de er orienteret mod øst, så gravmin-

Små, individuelle gravsteder. Stier i græs, markante gravstedshække og løvtræer giver anlæggene identitet. Søllerød Kirkegård.

Små gravsteder med bundplantning afgrænset af lave hække. Karaktergivende træer. Malling Kirkegård

der ved kistegravsteder bliver placeret over hovedet. De korte gravstedsrækker disponeres til små, individuelle gravsteder og eventuelt også til gravsteder med fælles beplantning.

De individuelle gravsteder, der skal afløse de nuværende urnegravsteder, omgives enten af lave hække på de tre sider som eksemplerne fra Nivå og Malling eller højere hække langs de tre sider som eksemplet fra Søllerød. Det bør undgås at anvende grus- og stenmaterialer på gravstederne, der i stedet skal være plantedækkede for at området bliver så frodigt og parkpræget som muligt.

Som første etape kan der på nuværende tidspunkt anlægges 16 små, individuelle gravsteder og ét felt med gravpladser med liggende gravminder i græs umiddelbart nord for kirken

I ét eller flere af de andre områder med korte gravstedsrækker (bestående af 5-6 gravsteder) kan der indrettes gravsteder i fælles beplantning. Placering af rækkerne er fastlagt i udviklingsplanen, men plantevalg mm planlægges først, når det bliver muligt og aktuelt at etablere dem. Billedeksemplerne på side 22-23 kan måske inspirere til udformning af de nye gravstedsområder.

Gravstedshække

Alle de traditionelle gravsteder skal fortsat være omgivet af hække på alle sider, hvilket er et vigtigt kulturhistorisk træk, og endvidere betydende for kirkegårdens frodighed og havepræg.

Gravstedshække skal være af taks, da de dels har en længere levetid end thuja og dels tåler gentagne beskæringer til samme bredde. Udskiftning af thujahække til taks skal ske over en meget lang årrække, hvor kun de thujahække, der er udlevede eller for brede udskiftes i mindre partier. Herved undgås det, at dele af kirkegården periodisk kommer til at fremstå uden frodighed.

Skov mod nord og øst

Skoven mod nord og øst ejes af kirken, og den skal fastholdes som skov, da den danner en frodig ramme om anlægget.

Træer og buske

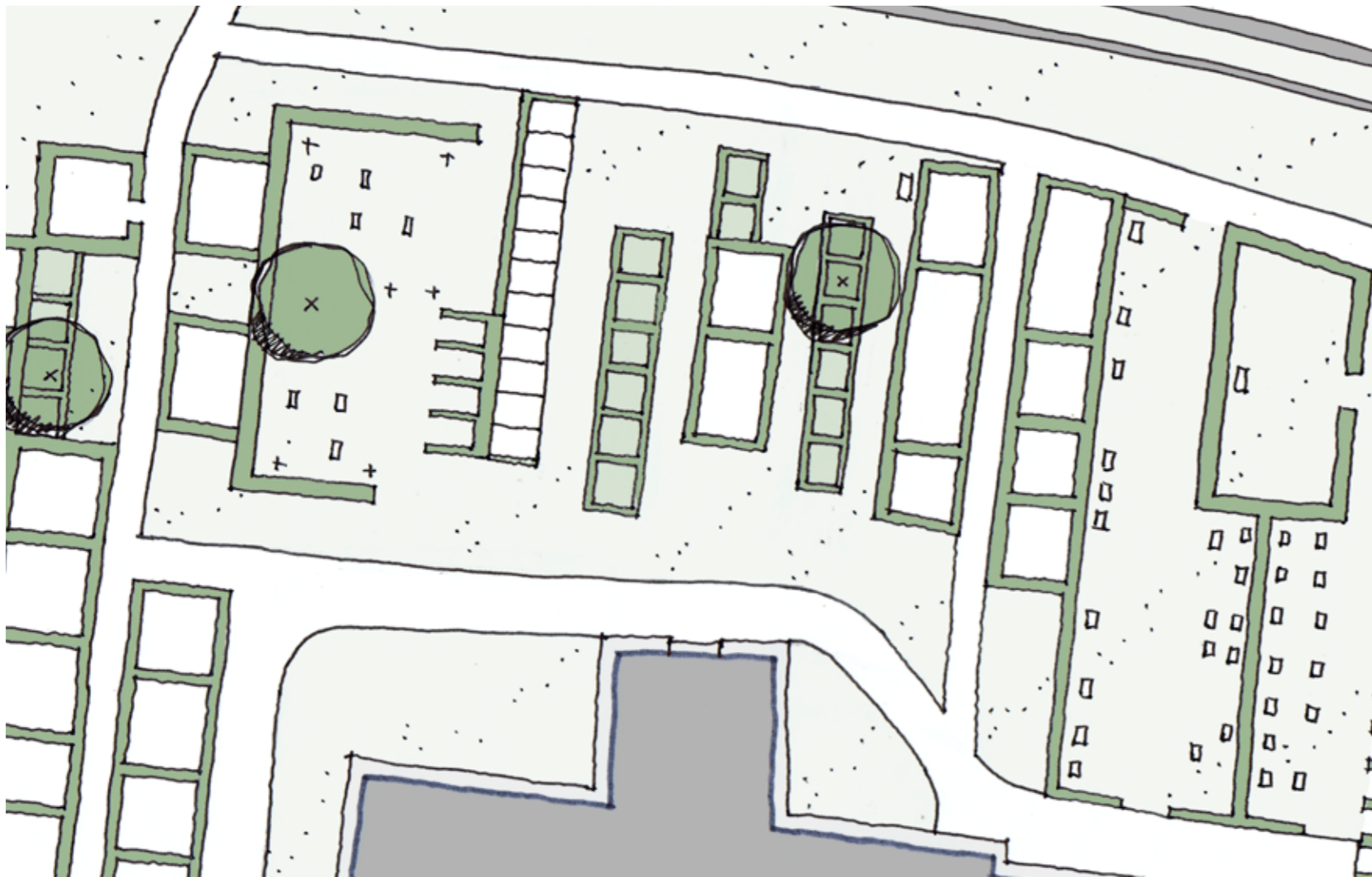
De karakterfulde, store træer langs digerne bevares så længe som muligt, og erstattes af nye, hvis de må fældes. Træbestanden sikres for fremtiden, og kirkegårdens rum styrkes ved at supplere med nye træer langs digerne.

Langs norddiget kan der nu indplantes enkelte træer, der skal blive store. Eg vil være et godt valg her, hvor de ikke vil give skyggegener. I takt med, at asketræerne engang må fældes (de skal først fældes, når de er synligt syge eller udlevede) indplantes nye egetræer. Langs vstdiget etableres en række træer, og langs østdiget plantes enkelte træer. Langs øst- og vstdigerne plantes seljerøn. Da den

Hækafgrænset område med gravsteder med liggende gravminder i græs. Aarhus Nordre Kirkegård

I området nord for kirken etableres nye, små individuelle gravsteder samt et felt til gravsteder med liggende gravminder i græs. Planen viser det, der kan etableres på nuværende tidspunkt som 1. etape.

Mål 1:200

Alm. benved, *Euonimus europaeus*, 4-5 m højBærmispel, *Amelancier canadensis*Blommebladet tjørn, *Crataegus prunifolia*

Seljerøn langs dige, Koed Kirkegård

gamle art af seljerøn ikke er i handlen opformeres nye træer efter frøhøst af de eksisterende træer langs syddiget. Alternativt kan der plantes Sølvrøn (*Sorbus latifolia* 'Atró'), som dog er en klon med en helt ensartet og mere opret vækst. Eller der kan vælges Lind af sorten 'Rancho', der bliver ca 12 m højt.

Endvidere styrkes kirkegårdens frodighed ved at supplere træbestanden med mindre og løvfældende træer samt enkelte store træer inde på kirkegården. Træerne vil dels give karakter og årstidsvariation og dels tilføre en ny sammenhæng og danne "tag". I områderne med traditionelle gravsteder plantes træerne på ledige gravsteder i en bunddækkende beplantning, og kommer derved til at danne pauser i de lange gravstedsrækker.

Der plantes én eller to sorter af mindre træer på hele kirkegården for at opnå en markant, arkitektonisk og oplevelsesmæssig effekt. Sort(erne) vælges, så de så vidt muligt har både blomstring, frugtsætning, efterårsfarver og en smuk vækstform. Træerne skal være flerstammede og opnå en højde på 5-7 meter. F.eks. vil Bærmispel (*Amelancier canadensis*), Blommebladet tjørn (*Crataegus prunifolia*) eller Benved (*Euonimis europaeus*) være egnede.

Der skal tilstræbes en større højdevariation i gravstedsbeplantningen for at opnå en større dynamik. Nogle planter må gerne blive op til 3-4 meter høje.

Beplantning ved graverbygningen klippes i højden, til ca 50 cm over halvtaget, så der bliver bedre udsyn til den smukke nabobygning.

Kirkegårdens stier og tilgængelighed

For at forbedre fremkommeligheden for graveren og i forbindelse med indbæring af kister øges stibredden på de smalle stier (i den fulde længde af to stier og i den halve længde af to stier) ved at rykke hækkene langs den ene side af stien lidt ind på gravstederne. Fremadrettet anvendes katafalk på de smalle stier. For at det funktionelt bliver optimalt etableres nogle "katafalk-parkeringspladser" på ledige gravsteder. Gravsteder, der anvendes til dette formål anvendes samtidig til at plante mindre træer og nogle steder også til at placere en bænk.

Med henblik på at opnå en mere fast overflade på stierne og dermed forbedre tilgængeligheden på kirkegården bør der gøres forsøg med følgende: Laget af perlesten reduceres til ca 1 – 1,5 cm's tykkelse og overfladen tromles. Herefter skal vedligeholdelse foregå ved ukrudtsbrænding. Når laget af perlesten efter store regnskyl bliver for tykt på de lavest liggende områder trækkes belægningen over med et slæbenet og der tromles igen.

Hvis ikke dette kan fungere, kan der etableres nye belægninger og befæstelse af slotsgrus (se www.slotsgrus.dk)

Hovedsti

Til erstatning for den asymmetriske og brede belægning af grus og betonsten på hovedstien etableres en ny belægning med et symmetrisk og venligt udtryk, der både harmonerer med kirkebygningens smukke granitkvadre og som samtidig giver bedre tilgængelighed til kirken.

Belægningen etableres som en 150 cm bred belægning af slidte chaussésten, hvor der langs begge sider skal være en græsribat med chausséstensarmeret græs, så kørende adgang er mulig. Tilgængeligheden til kirken forbedres samtidig ved at terrænniveauet foran kirkedøren hæves, så trinnet undgås og der bliver niveaufri adgang. For at resultatet bliver usynligt, skal terrænet "udglattes" i et større område, så det kommer til at hænge naturligt sammen med det omkringliggende terræn.

Lige indenfor lågen etableres et lidt større felt med fast belægning, som i forbindelse med bisættelser anvendes til rustvognen, der skal holde her inden den forlader kirkegården. (Rustvognen bakker ind på hovedstien).

I denne forbindelse kan der søges midler til forbedring af tilgængelighed. Projekt herfor skal godkendes i Provstiet.

I forbindelse med etablering af stibelægning udskiftes belysningen til lave og diskrete pullertlamper.

Græs ved kirkebygningen

Der etableres en sammenhængende flade af græs omkring kirkebygningen, der derved kommer til at stå som den gjorde i ældre tider, på en enkel, grøn og venlig flade. De gamle grusarealer reduceres således til det, der funktionelt er behov for. Øst for våbenhuset etableres græsset på en befæstelse af mac-adam, så arealet kan anvendes til parkering for bl.a. blomsterleverandør og handicapbil.

Stenpigning

Af hensyn til afvandingen omkring kirkebygningen, etableres en stenpigning med et kraftigt fald hele vejen rundt om bygningen. I forbindelse hermed skal terrænniveauet hæves omkring kirken, da det i dag er lavere end sokkelstenene. Projekt herfor skal godkendes i Provstiet, og Nationalmuseet skal inddrages med henblik på at sikre, at bundopbygningen bliver korrekt, så murværket beskyttes bedst muligt.

Diger

Generelt er digerne i mindre god eller dårlig stand. Med henblik på at søge at undgå, at digerne skal restaureres/ omsættes fuldstændigt, bør der afsættes et beløb f.eks. hvert andet år til at gennemgå digerne sammen med en kyndig digebygger og dermed løbende at få repareret de mest trængende steder.

Det udvendige dige, der er kirkegårdens "ansigt" mod byen, og som

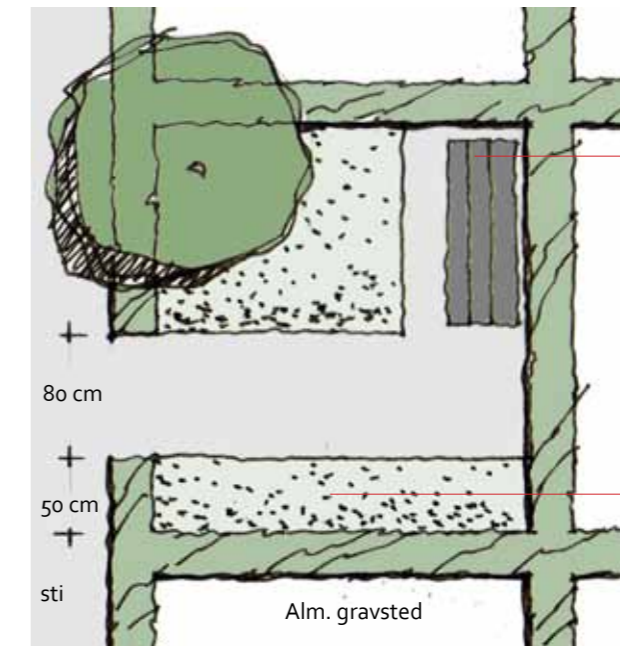
Stenpigning omkring Egå Kirke

Sti af slidte nordiske chaussésten i faglig korrekt udførelse. Græsribatter. Kragelund Kirkegård

Græs omkring kirken. Til venstre Alling Kirkegård, til højre Øls Kirkegård

Opholdsplads. Principskitse, mål 1:50

er i betydeligt forfald, bør restaureret indenfor en overskuelig år-række. Projekt for restaurering af diget fremsendes til Provstiets godkendelse.

Bevaringsværdige gravminder

Den endelige udpegning af hvilke gravminder der skal erklæres bevaringsværdige gennemføres i samarbejde med Provsti og Museum. Bevaringsværdige gravminder skal forblive på deres gravsted, og gravstederne skal fortsat fremstå hækafrænsede. Bevaringsværdige gravminder, der står i græsset frit på kirkegården, flyttes ikke. Bevaringsværdige gravminder, der i dag står i lapidariet placeres på ledige gravsteder. Se eksempel fra Sneum Kirkegård.

Ledige og bevaringsværdige gravsteder

For at opnå en høj grad af frodighed på kirkegården, skal ledige gravsteder og gravsteder med bevaringsværdige gravminder fortsat fremstå uden grus eller bar jord og med en tæt og fladedækkende bundplantning.

Realisering

Indenfor rammerne af de fremtidige gravpladser er der tilstrækkeligt mange ledige, traditionelle gravsteder til at brugerne fortsat har flere muligheder for at vælge gravsted.

Udviklingsplanen fastlægger i overordnede træk et billede af kirkegården i fremtiden. Efterhånden som de enkelte elementer og om-lægningsarbejder skal realiseres, vil en lang række detaljer skulle afklares. I forbindelse med større arbejder og planlægning af nye gravstedstyper og vedtægter, vil kirkegårdskonsulenten eller en kirkegårdskyndig landskabsarkitekt kunne medvirke til at sikre, at detaljerne understøtter udviklingsplanens intension.

Ledigt gravsted med dværgmynte. Hunderup Kirkegård

Ledigt gravsted med sct. hansurt, Lisbjerg Kirkegård

Bevaringsværdige gravminder placeret i små grupper på gravsteder i en sammenhængende bunddækkende beplantning. Sneum Kirkegård

Ledigt gravsted med lavendel. Hunderup Kirkegård

Ledigt gravsted med hosta. Nyborg Kirkegård

Hækafgrænsede, traditionelle gravsteder ligger som "øer" i græsfladen. Vestervig Sct Tøger Kirkegård

Gravsteder i fælles anlæg. Eksempel fra Rosenhaven, Århus Vestre Kirkegård. I en flade af græs ligger lange bede med vedbend og roser, hvori der er liggende mindeplader. Billedet øverst på siden viser samme anlæg om foråret, hvor det er præget af hvide narcisser og blomstrende magnolietræer

Gravsteder med ensartede, lodrette gravminder i fælles bundplantning af vedbend, bregner og prydløg. Århus Nordre Kg.

Inspiration til korte rækker af gravsteder i fælles beplantning

I et gravstedsområde med fælles beplantning er det beplantningen der giver området karakter. Beplantningen passes af kirkegården. Ved gravstedet må der kun sættes afskårne blomster.

Inspiration til gravstedsområderne nordøst og øst for kirken, der først kan anlægges, når der er flere ledige gravsteder.

Gravsteder i lavt pur af taks. Ry Kirkegård. Gravstedsejerne kan vælge at have et felt til sommerblomster foran stenen

Bunddække, stauder og forårsløg. Ry Kirkegård

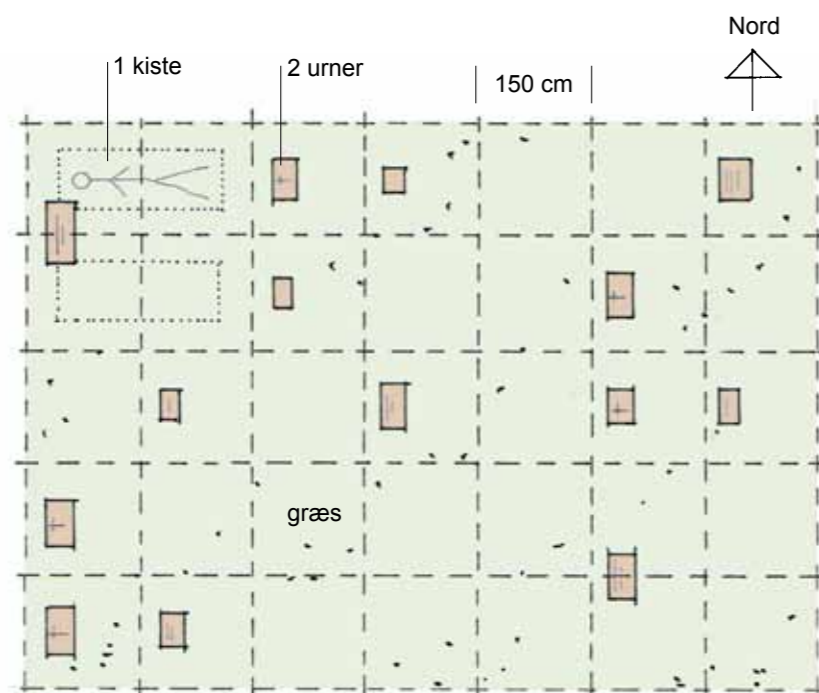
Gravsteder med forskellige, skråtstillede gravminder i fælles bundplantning af lyng. Nr. Snede Kirkegård

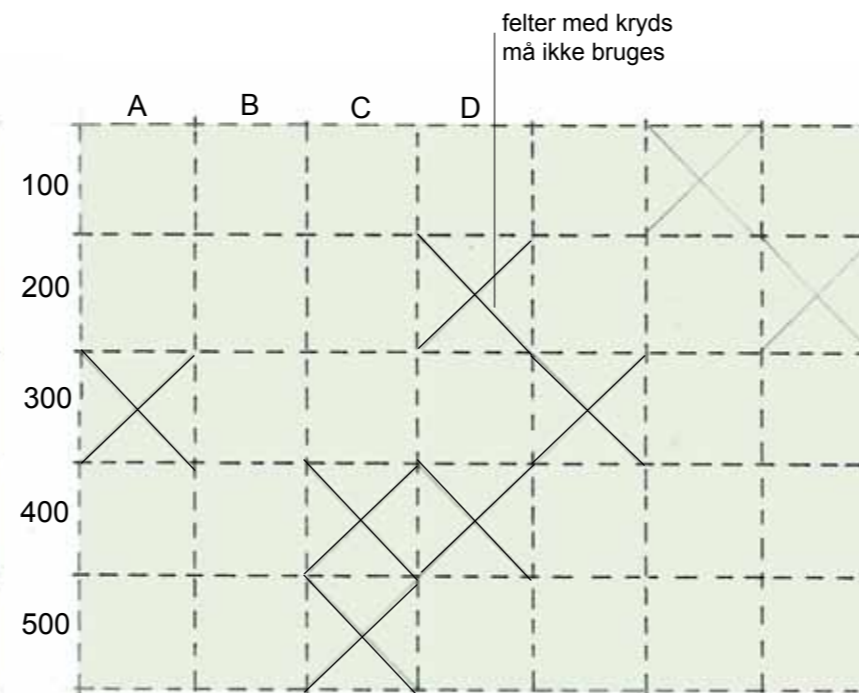
Gravsteder med liggende plader i græs. Aarhus Nordre Kirkegård

Eksempler på individuelle, liggende gravminder

Gravsteder i græs, princip. Mål 1:100

Kirkegårdskort, princip. Mål 1:100

Gravsteder i græs

Her beskrives et system for gravsteder med liggende gravminder i græs, der er uafhængigt af valget af begravelsesform (kiste eller urne).

Gravpladsplan og gravstedstyper

På kirkegårdskortet opdeles et areal i et grid-net med en sidelængde på 150 cm. (2 felter bruges til én kiste, 1 felt til 1-2 urner).

Tilfældighed og rytme

Det er vigtigt, at gravminderne kommer til at ligge med pauser, mellemrum og lidt tilfældigt spredt på arealet for at opnå en harmonisk helhed. Dette opnås ved at

- Lade brugerne vælge placeringen (herved undgås det samtidig, at mindepladerne kommer til at ligge i datoorden)
- Undlade at bruge 20-30% af felterne

Nummerering

Gravpladserne kan f.eks. nummereres efter nedenstående princip.

Gravmindets placering

Alle gravminder placeres i gravstedets vestlige del, således at de læses fra øst, i henhold til den historiske tradition. Gravminderne er således placeret i kistens hovedende. Ved dobbelt kistegravsted placeres gravmindet mellem de to gravpladser.

Vedtægter

Forslag til vedtægter for gravstederne:

- Gravminder skal have form af en plade med en vandret overflade.
- Pladen nedlægges i niveau med græsset. Pladen må maksimalt være 40 x 60 cm stor og skal være kørefast. (Dette giver brugerne at vælge et personligt gravminde, idet dets størrelse, form og materiale kan vælges frit)
- Ved hvert gravminde kan kirkegården efter ønske fra gravsteds-ejeren placere en nedgravet granitvase til en buket afskårne blomster. Til jul kan der placeres en krans i græsset. Herudover er det ikke tilladt at dekorere gravstedet
- Buketter fjernes ifm. hver græsslåning

Menighedsrådets forslag til kirkegårdsvedtægter for området samt tilføjelse til kirkegårdskortet skal godkendes af Provstiet.

Generelt er de eksisterende ryghæk er udgangspunkt for afsætning (bemærk afsætningspunkterne)

Afsætningsplan

Planen viser placeringen af de gravpladser, der fremadrettet kan tilbydes, samt forløb og udstrækning af stier mm.

Langs denne sti udskiftes de bredeste forhække, så der bliver 150 cm målt fra midt hæk til midt hæk

SIGNATURER

- 24.50 HØJDEKURVE
- VANDPOST
- ⊗ LAMPE
- ⊠ FLAGSTANG
- AFFALD
- TRÆ
- DIGE
- KANTSTEN
- █ HÆK
- █ BELÆGNING AF STEN, CHAUSSÉSTEN, PIGSTEN
- █ GRÆS
- █ BEPLANTNING
- █ GRAVSTEDER MED REGISTREREDE GRAVMINDER/ REGISTREREDE GRAVMINDER
- █ GRAVSTEDER I BRUG
- LEDIGE GRAVPLADSER
- NYT TRÆ
- ▭ AFSÆTNING GRAVPLADS
- AFSÆTNING HÆK, STI MV
- ⊗ AFSÆTNINGSPUNKT
- OP OPHOLDSPLADS
- A FORHÆKKE RYKES LIDT IND PÅ GRAVSTEDER LANGS DEN ENNE SIDE AF STIEN, SÅ STIEN BLIVER 150 CM BRED MÅLT FRA MIDT HÆK TIL MIDT HÆK

AFSÆTNINGSPLAN
MÅL 1:400